

Vlastimil Pilous

← Ponor Dolského potoka, díky němuž byla objevena jeskyně Ponikelské propadání. Snímek byl pořízen 9. února 2014

nacházel starý březový pařez, který se právě v tomto mezidobí utrl i se zemním balem a ponor zavalil! Stačilo, aby byl o pouhé 3 m výše nebo níže, a ponor by zůstal neporušený. Voda si sice cestu do podzemí znovu našla a mizela i pod tímto závalem, ale co naplat, ta krásná podoba, kdy do něj vtékala otvorem přímo a naplno, již byla nenávratně pryč.

O existenci otevřeného ponoru jsem se krátce zmínil již v článku o Ponikelském vodopádu (K+JH č. 2/2014); ten jsem však psal již několik měsíců před druhou návštěvou, a to jsem o pařezovém závalu ještě nevěděl. Na podzim 2014 jsem se domluvil s Milošem Hájkem, vedoucím místních jeskyňářů, že spolu podnikneme terénní exkurzi, kde si vzájemně vyměníme poznatky. Trochu paradoxně však byly jejím hlavním cílem zdejší historické doly, nikoliv kras. Ale samozřejmě, když už jsme tam byli, nevyhýbali jsme se ani krasu, proto jsem mu ukázal i uvedený ponor. Miloš byl nadšený a díky jeho iniciativě pak již dostaly události rychlý spád. Hned v zimě se zde konala první průzkumná akce, ale to, stejně jako vše následující, znáte již z článku V. Ouhrabky a J. Dvořáka, publikovaného v minulém čísle.

Je však namístě se zmínit o ještě jedné stránce tohoto nálezu. Jak se ukázalo, tento ponor není totožný s tím, který uvádí na mapce V. Ouhrabka v roce 1993 (ten je právě onoho pozvolného „průsakového“ typu). Nový ponor se nachází o několik set metrů výše proti toku, což ukazuje na podstatně větší plošný rozsah krasového podzemí v okolí Poniklé, než se dosud předpokládalo. A musím se zastat i místních jeskyňářů. To, že nově popisovaný ponor nenalezli při svých dřívějších průzkumech, není žádné jejich opomenutí a rozhodně by ho nepřehlédli. Jenže on zde dříve, v době jejich dřívějších povrchových průzkumů, nejspíše vůbec nebyl! Přesněji řečeno byl, ale jako všechny ostatní měl pouze průsakový charakter a ztrácela se v něm jen část vody, zbývající tekla dál a definitivně mizela v podzemí až ve spodním ponoru. Proto bylo téměř nemožné ho identifikovat. Většina geologických procesů je pomalá a dlouhodobá, ale jsou i takové, kde všechno proběhne ráz naráz. A to byl téměř jistě i tento případ. Mohla to být buď některá povodeň, při níž si voda prorazila přímou cestu do podzemí, nebo pozvolná podzemní eroze v zemitéch partiích výplně údolního dna, která nakonec vedla k posunu, sesednutí nebo i drobnému prořícení ve spodní balvanité složce, což způsobilo následné „otevření“ ponoru. To mohlo mít zcela náhlý a rychlý průběh. Takových událostí známe obecně z různých krasových oblastí povícero. Je proto velmi pravděpodobné, že nález tohoto ponoru patřil nejspíše do kategorie „být ve správný čas na správném místě“.

Vlastimil Pilous

Tak vypadal ponor na Dolském potoce o necelý rok později (10. 1. 2015)

JEŠTĚ K PONIKELSKÉMU PONORU

V minulém čísle našeho časopisu vyšla podrobná zpráva o postupu prací v odkrývání krasového podzemí v ponoru Dolského potoka pod krávinem v Poniklé. K počátkům tohoto nejzajímavějšího nálezu v krkonošské krasu za poslední léta mohou poskytnout ještě zpřesňující údaje.

Ponor jsem nalezl v rozporu s údajem ve výše uvedeném článku již v předjaří 2012, kdy jsem dokumentoval Ponikelský vodopád na též potoce a přitom jsem zabrousil i na výše položené louky v údolí. Chtěl jsem využít období s ještě spící vegetací k vystopování místa dávného občasného „gejzíru“ v loukách kolem Dolského potoka, který uvádí ve své báňské zprávě z počátku 19. století Johann Hohnheiser. Při velkých deštích tam stříkávala z louky pod tlakem voda do výšky, avšak nejspíše nikoliv z krasových dutin, ale ze zatopených důlních stařin železnorudných dolů, ležících výše ve svazích. Bohužel, dnes se tam již asi nic takového najít nedá. Údolí Dolského potoka má v této střední části dosti nekrkonošskou podobu: je široké s mírnými svahy a na jeho vlastním plochem dně vytváří potok mladý, okolo 2 m hluboký erozní zářez se strmými, hlinitými svahy. A právě v korytě potoka na dně tohoto zářezu jsem našel otvor o průměru asi půl metru, směřující pod strmým pravým svahem zářezu šikmo dolů. Do něj vtékala plným proudem veškerá voda potoka, takže koryto bylo níže zcela suché. V údolí Dolského potoka uvádí mapka Vratislava Ouhrabky z roku 1993 krasový ponor, a tak jsem si tyto poznatky bez dalšího prověřování mechanicky spojil a v soustředění na jiná pracovní témata jsem tomu nevěnoval žádnou zvláštní pozornost. Bohužel jsem ponor ani nevyfotografoval, což je z hlediska následných událostí velká škoda, neboť jeho úplně první (a jednoznačně nejzajímavější) podobu tak nemáme zdokumentovanou.

V našem regionu známe několik krasových ponorů na západě v Poniklé (na Dolském i Ponikelském potoce) a na východě v Albeřicích, ale všechny měly jen „průsakovou“ podobu, kdy se voda ztrácí ve zvětralínách na dně údolí postupně a neznatelně, takže se ani nedá přesně určit hlavní místo, kde voda vstupuje do vlastního skalního podloží (takových puklin nebo i dutin může být několik vedle sebe). Nejdříve jsem o problému tohoto typově odlišného ponoru příliš nepřemýšlel, respektuji, že zdejší kras patří do kompetence členů místní speleologické skupiny (ZO ČSS 5-01 Bozkov, pracovní skupina Poniklá – pozn. red.), kteří mají zdejší terén v malíčku. Proto jsem měl za to, že o ponoru vědí. Časem se mi to však rozleželo v hlavě a řekl jsem si, že bych měl ponor přece jen vyfotografovat pro příležitostnou krátkou zprávičku v K+JH. Nebyl to však prioritní úkol, a tak jsem se k tomu dostal až v předjaří roku 2014. A zákon schválnosti dokonale zafungoval také v tomto případě. Na protilehlém, levém horním okraji hlinitého zářezu potoka se